

Studiegids tweejarige masterroute Remonstrants Seminarium

Versie 5 september 2018

Bert Dicou, Christa Anbeek en Elza Kuyk

periode 2018-2019

Inhoud

1. Eindtermen en doestelling Remonstrants Seminarium	2
2. Globale opzet seminarium programma 2018-2019	3
Privatissimum Bijbel (extra-curriculair)	4
Remonstrantica	6
De predikant, de gemeente en de kerk	7
Systematische en praktische theologie	9
Bijbel en Homiletiek	11
Liturgie	12
Stage	13
Proponentsscriptie	13
Seminariumbijeenkomsten	14
3. Planning 2018-2019	15
4. Proponentsexamen	16
Bijlagen	
a. Opleidingsovereenkomst Remonstrants Seminarium	17
b. Stagegids (bijgewerkt oktober 2017) <i>separaat bijgevoegd</i>	

NB: de tweejarige masterroute bestaat uit een eenjarige master Spiritual Care van de Faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit (waarvoor vrijstelling soms mogelijk is op basis van een reeds met goed gevolg afgelegde overeenkomstige studie, vast te stellen door het seminarium). Deze studiegids beschrijft de vereisten en programma van het twee studiejaar van deze route. De route is toegankelijk voor wie door het College van Curatoren tot de opleiding is toegelaten.

1. Eindtermen en doelstelling Remonstrants Seminarium

Het programma heeft de volgende eindtermen. De afgestudeerde beschikt over:

1. voldoende kennis, inzicht, vaardigheden en attitude om het predikantschap in de laat-moderne samenleving in een voortgaand leerproces zelfstandig te kunnen uitoefenen;
2. voldoende kennis, inzicht, vaardigheden en attitude om als theoloog in diverse werkvelden (zorg, media, justitie, defensie, onderwijs, organisaties) in een voortgaand leerproces zelfstandig een beroep te kunnen uitoefenen;
3. verdiepte kennis en inzicht op het gebied van de hedendaagse seculiere samenleving zodanig dat hij of zij de hermeneutische vertaalslag van klassieke theologie naar hedendaags geloven kan maken;
4. voldoende kennis van vakspecifieke wetenschappelijke Engelstalige literatuur: academische vaardigheden die voldoen aan de eisen van een wo-master

Doelstelling

Als algemeen einddoel voor deze post-master geldt dat de student voldoende kennis, inzicht, vaardigheden en attitude verwerft om het predikantschap en andere theologische beroepen in de laat-moderne samenleving in een voortgaand leerproces zelfstandig te kunnen uitoefenen. Het gaat dus om het aanleren van een theologische en professionele bekwaamheid tegen de achtergrond van en in gesprek met de huidige seculiere context. Dat wil zeggen dat de student bij afronding van de opleiding beschikt over de volgende competenties:

Hermeneutische en heuristische competenties:

Kennis: de student beschikt over een grondige theologische kennis, die hem/haar in staat stelt op wetenschappelijk verantwoorde wijze belangrijke bronnen (waaronder de bijbel) en tradities te bestuderen, verstaanbaar uit te leggen en op constructieve wijze in contact te brengen met mensen binnen en buiten de kerk in de huidige seculiere context;

Vaardigheden: de student beschikt over de ambachtelijke en agogische vaardigheden die nodig zijn om de gemeente en haar leden procesmatig in haar ontwikkeling te begeleiden. De student beschikt over de communicatie vaardigheden die het mogelijk maken te functioneren in een geloofsgemeenschap waarin mensen met verschillende achtergronden, opleidingen en geloofsbelevingen deelnemen. De student beschikt over de ambachtelijke, agogische en communicatieve vaardigheden die het mogelijk maken om als theoloog binnen diverse professionele contexten (zorg, justitie, defensie, media, onderwijs, bedrijfsleven) te kunnen functioneren;

Inzicht: de student is in staat een gecompliceerde situatie in de veelvoudige werkelijkheid van de gemeente (N.B. hier wordt gemeente breed opgevat en omvat ook diverse professionele contexten waarbinnen de moderne theoloog werkzaam kan zijn) te analyseren en daarbij de meest bruikbare theoretische kennis ter verheldering te gebruiken. De student is vertrouwd met de eigen kerkelijke traditie. De student is in staat om zichzelf/haarzelf theologisch in de breedte van de kerken en de samenleving te positioneren.

Attitude: de student is zich bewust van de wijze waarop zijn/haar persoon een instrument is in de ambts- en professionele uitoefening. De student is zich bewust van de eigen mogelijkheden en beperkingen ten aanzien van de theologische beroepsuitoefening (i.p.v. predikantschap) en heeft getoond op het eigen optreden te kunnen reflecteren en dit constructief in te kunnen zetten in een permanent leerproces. De student is bekend met de wijze waarop hij of zij creatief kan omgaan met de persoonlijke ontvankelijkheid en weerbaarheid en de balans tussen bijvoorbeeld nabijheid en distantie, cognitie en emotie, privé en professioneel.

Deze doelen zijn vertaald naar de diverse onderdelen in het programma. Steeds is van belang dat er gewerkt wordt vanuit de beoogde integratie tussen het leren op beroepsmatig én persoonlijk niveau.

Op het niveau van de **beroepsmatige competenties** gaat het daarbij om de volgende doelen:

Spiritualiteit: De student kan reflecteren op zijn/haar eigen spirituele biografie en deze in verbinding brengen met belangrijke spirituele bronnen en/of stromingen. De student kan de eigen spiritualiteit plaatsen en omschrijven tegen de achtergrond van de hedendaagse pluralistische samenleving.

Communicatie: De student is in staat om een inschatting te maken van geëigende communicatie-vormen in verschillende situaties en deze te hanteren. De student is in staat om de eigen geloofs-traditie te communiceren in relatie tot culturele en sociale ontwikkelingen. De student is in staat tot beargumenteerde deelname aan theologische en ethische discussies, pastorale gesprekken en de reflectie daarop. De student kan kritische en opbouwende feedback geven bij het leerproces van zichzelf en van anderen. De student heeft beschikking over een goede schriftelijke vaardigheid om in vorm van verslagen, papers en gepopulariseerde uiteenzettingen theologische vraagstukken te communiceren.

Educatie: De student heeft inzicht in verschillende leertheorieën en is in staat om vanuit een zelfstandige analyse leer- en veranderings- en opbouwprocessen in de geloofsgemeenschap en daarbuiten te initiëren, (bege)leiden en te evalueren.

Voorgaan in ritueel en viering: De student heeft kennis van de functie van ritueel en viering. De student heeft inzicht in liturgische en homiletische tradities en is in staat om in relatie tot de traditie van de eigen geloofsgemeenschap passende vormen van liturgie en prediking te ontwikkelen, daarin voor te gaan en daarop te reflecteren. De student is in staat om passende vormen van ritueel te ontwikkelen, uit te voeren en te evalueren ten dienste van bijzondere levenssituaties of gelegenheden in kerk en/of maatschappij.

Pastoraat: De student heeft kennis van verschillende stromingen binnen de pastorale zorg en van verschillende functies van pastoraat. Hij of zij kan omgaan met methodiek van een pastoraal gesprek en is in staat om het eigen pastoraal optreden te bereflecteren en in samenwerking met anderen pastoraal beleid te ontwikkelen.

Presentie in de wereld: De student heeft inzicht in de relatie tussen de eigen geloofstraditie en de historische ontwikkeling daarvan. De student is in staat de eigen traditie te zien in relatie tot andere levensbeschouwelijke en seculiere tradities en heeft inzicht in actuele maatschappelijke ontwikkelingen en discussies. Op grond hiervan is de student in staat tot het initiëren, organiseren en evalueren van nieuwe initiatieven op levensbeschouwelijk en zingevingsgebied met een hedendaagse relevantie.

Ethiek: de student is ingevoerd in hedendaagse ethische dilemma's, zoals begin van leven, euthanasie, voltooid leven en kan groepen hierin begeleiden in het vinden van standpunten en het maken van keuzes.

2. Globale opzet van het seminariumprogramma 2018-2019

Het gaat om een tweejarig studietraject (120 ECTS) dat bestaat uit een eenjarige masterstudie Spiritual Care aan de Vrije Universiteit, Faculteit Religie en Theologie (60 ECTS), en een seminariumjaar van het Remonstrants Seminarium.

In dit deel van het curriculum worden studenten verder voorbereid op het proponenterschap binnen de Remonstrantse Broederschap.

Studenten met onvoldoende theologische achtergrond, krijgen een lichte verzwaring van 6 ECTS, zodat voor hen curriculum voor het seminariumjaar op 66 ECTS komt te staan, waarbij de 6 ECTS staan voor een Privatissimum Bijbel.

6 ECTS Privatissimum Bijbel (extra-curriculair)
6 ECTS Remonstrantica
6 ECTS Praktische kerkelijke vaardigheden
6 ECTS Systematische en praktische theologie
6 ECTS Bijbel en homiletiek
6 ECTS Liturgie
12 ECTS Stage (in een remonstrantse gemeente)
12 ECTS Proponentsscriptie
6 ECTS seminariumbijeenkomsten

Als je deelneemt aan een module, dan teken je in voor deelname aan de bijeenkomsten en het afsluiten ervan met een toets binnen de aangegeven termijn. Daarvoor hanteren we twee data: de eerste datum is een reguliere datum. Voorzie je dat je die niet gaat halen, dan meld je dat aan de studiecoördinator. De tweede datum is een uiterste datum waarvan de betrokken docent garandeert dat hij of zij je toets nog beoordeelt binnen het lopende studiejaar. Daarna wordt deze garantie niet meer gegeven en kan het zijn dat je in het volgende studiejaar de module opnieuw zal moeten volgen, dus inclusief de bijeenkomsten.

Privatissimum Bijbel (basiskennis, extra-curriculair)

Doelstelling

Na het volgen van dit studieonderdeel kan de student:

1. In grote lijnen aangeven wat de thema's, de opbouw en de overige literaire kenmerken zijn van een representatieve keuze van bijbelboeken uit Oude en Nieuwe Testament
2. Enkele prominente verbindende lijnen in de bijbelse literatuur herkennen en beschrijven

3. De literaire, historische en godsdiensthistorische achtergrond van de Bijbel beschrijven
4. Zelfstandig bijbelse literatuur analyseren aan de hand van close reading, intertextualiteit en contextualisering

Inhoudsbeschrijving

Dit vak is bedoeld als basisscholing voor de studenten die in hun voorafgaande opleiding geen of weinig basiskennis van de Bijbel hebben opgedaan. Een groot deel van de tijd wordt besteed aan (1) 'zelf lezen', de opdracht, met reflectievragen, om een beperkt aantal bijbelboeken of gedeelten daarvan te lezen en (2) 'leren interpreteren', gerichte opdrachten bij centrale (korte) teksten en motieven uit Oude en Nieuwe Testament, door de studenten zelf voor te bereiden en bespreking in het werkcollege. Tijdens de colleges en in aanvullende literatuurstudie is er aandacht voor de ontstaansgeschiedenis en structuur van de bijbel, het karakter van bijbelse literatuur en bijbelse theologie.

Onderwijsvorm

Drie middagen college (privatissimum) voorafgegaan en gevolgd door. tussentijdse leesopdrachten primaire en secundaire literatuur. De nadruk ligt op zelfstudie.

Toetsvorm

De cursus wordt afgesloten met een eigen analyse van een bijbelboek, waarin de genoemde leerdoelen tot uitdrukking komen. Volgens nader aangegeven richtlijnen analyseert de student het bijbelboek Jona. Omvang ca. 5000 woorden (exclusief noten en literaturopgave).

Docent

Dr. A. Dicou

Verplichte literatuur

Primaire literatuur: selectie uit de boeken van de Bijbel. In ieder geval: Genesis, Exodus 1-24 en 32-34, Ruth, 1 en 2 Samuel, Jesaja 1-12 en 40-55, Jona, Psalmen 1-25 en Mattheüsevangelie 1-7, Lucasevangelie met Handelingen 1-10, Johannesevangelie 1-4, 12-13, 18-21, Brief aan de Efeziërs

Te gebruiken bijbelvertaling: de zogeheten 'NBV': *Nieuwe Bijbelvertaling* (2004), Uitg. NBG. Meer bijbelvertalingen zijn te vinden op www.debijbel.nl (betaald, via abonnement)

Literatuur over de bijbel:

Paula Gooder (2013) *The Bible A Beginners Guide*, Oneworld Publications

Klaas Spronk/Archibald van Wieringen, red. (2011), *De Bijbel theologisch. Hoofdlijnen en thema's*,

(Wordt verstrekt, reader): Arie Zwiep (2014), *Tussen tekst en lezer. Een historische inleiding in de bijbelse hermeneutiek. Deel II: Van moderniteit naar postmoderniteit*, VU University press, pp. 388-409

Niveau: Master

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: najaar 2018

Module Remonstrantse kerkgeschiedenis ('Remonstrantica')

Doelstelling:

Na afronding van deze cursus is de student in staat:

1. de grote lijnen van de remonstrantse kerkgeschiedenis te beschrijven,
2. de eigenheid van de remonstrantse geloofsbeleving en kerkvorm tegen een historische achtergrond te duiden,
3. de remonstrantse traditie te plaatsen binnen het bredere kader van het vrijzinnig christendom in Nederland, en
4. de belangrijkste ontwikkelingen in de vrijzinnige theologie in Nederland vanaf de zestiende eeuw te schetsen en zijn of haar eigen theologische positie te beschrijven in relatie tot deze historische ontwikkelingen.

Inhoudsbeschrijving:

In de colleges wordt de geschiedenis van de remonstranten behandeld in het bredere kader van de kerk- en theologiegeschiedenis van het vrijzinnige christendom. Bijzondere aandacht krijgen:

- De wortels in Humanisme en vroege Reformatie; het veelstromenland van het Nederlandse protestantisme en de positie daarbinnen van de 'rekkelijken'
- Het theologische conflict rond Arminius, de Remonstrantie, de Synode van Dordrecht en het ontstaan van de Remonstrantse Broederschap
- Remonstranten in de tijd van de Verlichting
- Remonstranten en de moderne theologie van de negentiende eeuw
- Remonstranten in de twintigste eeuw: links- en rechtsmodernisten, oecumene, belijdenis
- Remonstranten op weg in de eenentwintigste eeuw

Onderwijsvorm

Hoorcolleges en literatuurstudie

Toetsvorm

De cursus wordt afgesloten met een schriftelijk werkstuk van ca. 5000 woorden (exclusief noten en literatuuropgave), waarin de student een aspect of onderdeel van de remonstrantse kerkgeschiedenis beschrijft en situeert binnen de bredere geschiedenis van het vrijzinnig christendom. Over dit werkstuk vindt een eindgesprek plaats met de docent.

Docent

Prof. dr. P.J.A. Nissen (hoogleraar Oecumenica Radboud Universiteit Nijmegen en remonstrants predikant Oosterbeek)

Tentamenliteratuur:

E.H. Cossee, Th.M. van Leeuwen en M.A. Bosman-Huizinga, De remonstranten, Kampen: Kok, 2000 (serie Wegwijs).

Eric H. Cossee, 'Tegendraadse theologie: terugblik op vier eeuwen vrijzinnigheid in Nederland', in: Willem B. Drees (red.), Een beetje geloven. Actualiteit en achtergronden van het vrijzinnig christendom, s.l.: Balans, 1999, 181-200.

G.J. Hoenderdaal en P.M. Luca (red.), Staat in de vrijheid. De geschiedenis van de remonstranten, Zutphen: Walburg Pers, 1982

Koen Holtzapffel en Marius van Leeuwen (red.), De Remonstrantie 400 jaar. Ontstaan, historie, actualiteit, Zoetermeer: Meinema, 2010, t/m p. 105.

Rienk Klooster, Het vrijzinnig protestantisme in Nederland, Kampen: Kok, 2006 (serie Wegwijs).

Th. Marius van Leeuwen, Keith D. Stanglin and Marijke Tolsma (eds.), Arminius, Arminianism, and Europe. Jacob Arminius (1559/60-1609), Leiden-Boston: Brill, 2009, IX-XXII (Th. Marius van

Leeuwen, 'Introduction: Arminius, Arminianism, and Europe) en 3-24 (Keith D. Stanglin, 'Arminius and Arminianism: an overview of current research').

Benodigde voorkennis:

Globale kennis van de geschiedenis van het christendom wordt verondersteld. Die kan, indien nodig, verkregen worden door lezing van:

N.K. van den Akker en P. Nissen, *Wegen en dwarswegen. De geschiedenis van tweeduizend jaar christendom in hoofdlijnen*, Amsterdam: Boom, 1999 (vijfde druk 2014).

Niveau: Master

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: najaar 2018

Module De predikant, de gemeente en de kerk

(Praktische kerkelijke vaardigheden en ecclesiologie)

Deze module bestaat uit twee delen. De eerste helft (docent Sigrid Coenradie) gaat in op het functioneren van de predikant in de gemeente, algemeen. De tweede helft (docent Bert Dicou) betreft lokale en landelijke ecclesiologie incl. de rol van de predikanten in het ontwikkelen van kerkelijk beleid.

DEEL I

Doelstelling:

Na afronding van de cursus, deel I:

- Heeft de student een realistisch beeld van het functioneren van een predikant in een remonstrantse gemeente en realiteitszin wat betreft de verwachtingen, de werkdruk en de prioriteiten binnen het werk.
- Heeft de student gereflecteerd op zijn of haar omgang met werk, mogelijk daarnaast ander werk, bijv. (mantel)zorg en vrije tijd en geleerd daarover te communiceren.
- Heeft de student kennis gemaakt met kringwerk als onderdeel van vorming en toerusting in de gemeente en visie ontwikkeld op de mogelijke organisatie van kringwerk.
- Kan de student beargumenteren of en zo ja, hoe kringwerk deel uitmaakt van vierende, lerende en/of artistieke geloofspraktijken.
- Kan de student vanuit de visie op het ambt de eigen rol m.b.t. kringwerk verhelderen.

Inhoudsbeschrijving:

Twee onderdelen staan centraal: omgang met tijd en kringwerk. Omgang met tijd gaat over de indeling van het werk en de dilemma's van het parttime werken. Kringwerk richt zich op de rol die kringwerk speelt in het gemeentelieven, de doelstellingen ervan, communicatie, de mogelijke inhouden en werkvormen, de organisatie en evaluatie van kringen. In een voorbereidende opdracht wordt geïnventariseerd hoe remonstrantse gemeenten hun kringwerk presenteren. Reflectie op de (veranderende) vorm en functie van kringwerk krijgt ook aandacht, bijvoorbeeld door doelgroepen te verbreden, creatieve coalities aan te gaan en experimenteren.

Onderwijsvorm:

Voor het onderwerp kringwerk wordt gewerkt met “flipped classroom”: ter voorbereiding op het college krijgen studenten literatuur en een werkopdracht. De docent maakt gebruik van interactieve werkvormen, zoals casusbesprekingen en schrijfopdrachten.

Toetsvorm:

Deel I en II van deze module worden in een toets samengenomen.

Literatuur waar mee gewerkt wordt:**Verplicht:**

J. W. van Saane, *Geloofwaardig leiderschap*, Zoetermeer, 2012.

Aanbevolen:

J. van Ark en H. de Roest (red.), *De weg van de groep. Leidinggeven aan groepen in gemeente en parochie*, Zoetermeer, 2004. Alleen pp. 231-241 en 254-259

W. T. Gallwey, *Spelenderwijs werken*, Amsterdam, 2000.

A. Mulder en H. Snoek (red.), *Werken met diepgang. Levensbeschouwelijke communicatie in de praktijk van onderwijs, zorg en kerk*, Zoetermeer, 2012.

J.P. van Oudenhoven en E. Giebels, *Groepen aan het werk*, 2010.

S. Stoppels, *Voor de verandering. Werken aan vernieuwing in gemeente en parochie*, Zoetermeer, 2010.

J. de Bruijn, M. Morshuis en B. Verdonck: *De kleine social media voor dummies*, Amersfoort, 2015.

DEEL II**Doelstelling:**

Na afronding van de cursus, deel II

- heeft de student inzicht in de (veranderende) betekenis van geloofsgemeenschappen in Nederland
- en kan hij/zij dit inzicht omzetten in een eigen visie op de huidige en toekomstige betekenis van de Remonstranten
- kan de student een bijdrage leveren aan de bezinning op het beleid in lokale gemeente en landelijke kerk

Inhoudsbeschrijving:

Bestudering en actieve verwerking van inzichten uit de vakliteratuur, toegepast op de huidige Remonstrantse kerkelijke praktijk, incl. vernieuwingsinitiatieven.

Toetsvorm:

Tussentijdse toetsing: voorbereidende opdrachten per college. Deelname en voldoende uitvoering noodzakelijk voor deelname eindtoetsing.

Eindtoetsing: de studenten formuleren op basis van de bestudeerde literatuur ecclesiologische vragen die zij meenemen naar hun predikantsstage. Na afloop van de stage rapportage (max. 5000 woorden) van de bevindingen onder verwijzing naar de opgegeven literatuur.

Docenten:

Dr. S. Coenradie en dr. A. Dicou

Verplichte literatuur:

Rein Brouwer et al, *Levend lichaam, Dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*, Kok Kampen 2007

Nynke Dijkstra-Algra & Sake Stoppels, *Back to basics*, Boekencentrum 2017
Jan Renkema, en Leonie van Straaten, *Kerk van de toekomst*. Vbk Media. 2016
Petra Stassen en Ad van der Helm, *God is verhuisd. Naar nieuwe gelovige gemeenschappen*, Berne Media 2016
Goodhew, David, Andrew Roberts, and Michael Volland. 2012. *Fresh!: An Introduction to Fresh Expressions of Church and Pioneer Ministry*. London: Scm Press.

Niveau: Master

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: februari –mei 2019 (zes onderwijsbijeenkomsten)

Systematische en praktische theologie: Groepsgesprekken over de levensbeschouwelijke duiding van kwetsbaar leven

Doelstelling

Na het volgen van dit studieonderdeel kan de student:

1. het verband tussen ervaringen van kwetsbaarheid (contrastervaringen) en levensbeschouwelijke duidingen van het menselijk bestaan benoemen, analyseren en met elkaar vergelijken.
2. vanuit zelf doorleefde contrastervaringen de eigen levensbeschouwelijke duiding articuleren, en hierbij verbindingen leggen met traditionele levensbeschouwelijke bronnen.
3. binnen verschillende groepscontexten (zorgteams, organisaties, groepen cliënten) het verband tussen ervaringen van kwetsbaarheid (contrastervaringen) en het zoeken naar levensbeschouwelijke duidingen benoemen en het belang hiervan voor anderen verhelderen.
5. groepsgesprekken over contrastervaringen en de zoektocht naar levensbeschouwelijke duidingen (in verschillende contexten: zorgteams, organisaties, groepen cliënten) stimuleren en ondersteunen.

Inhoudsbeschrijving

In dit onderdeel staat het leren herkennen, analyseren en vergelijken van levensbeschouwelijke (seculier en religieus) duidingen van menselijke kwetsbaarheid centraal. De kwetsbaarheid van het leven manifesteert zich dikwijls in *contrastervaringen*, dit kunnen breukervaringen zijn, maar ook ervaringen van schoonheid en ontroering. Levensbeschouwingen, maar ook politieke filosofieën en ideologieën, kun je zien als ‘zoektochten naar antwoorden’ op belangrijke vragen van het menselijk bestaan. Deze fundamentele vragen in het menselijk bestaan zijn bijvoorbeeld: Hoe kunnen we kennen? Wie is de mens? Hoe verhoudt de individu zich tot de gemeenschap? Wat is verantwoordelijkheid? Wat is vrijheid? Wat is van onopgeefbaar belang? Naar welke toekomst streven wij?

Breekpunten in het bestaan, waarbij kwetsbaarheid, eindigheid, niet-maakbaarheid, machteloosheid, maar ook schoonheid, verrukking en verwondering zich manifesteren, intensiveren dikwijls een zoektocht naar antwoorden op deze fundamentele vragen. In deze ervaringen wordt iets zichtbaar en voelbaar dat van belang is in het menselijk bestaan. De zoektocht die volgt gaat over hoe we dit belangrijke kunnen verwoorden en ons leven ernaar inrichten.

Aan de hand van verschillende teksten verdiepen studenten zich in inhouden en vormgevingen van verschillende levensbeschouwingen met betrekking tot kwetsbaarheid en belangrijke thema's die daardoor zichtbaar worden. Vervolgens staat de eigen levensbeschouwelijke

zoektocht centraal: welke levensbeschouwelijke inzichten benoemt de student als (toekomstig) remonstrants predikant voor zichzelf als het gaat om de belangrijke vragen van het menselijk bestaan? Welke bronnen uit levensbeschouwelijke tradities zijn van belang voor de eigen levensbeschouwelijke duiding?

Ten slotte staat de vraag centraal hoe je in groepsverband het gesprek over ervaringen van kwetsbaarheid en de levensbeschouwelijke inzichten die daaruit voortkomen kunt stimuleren en ondersteunen. De helft van de contacturen bestaat uit het oefenen van groeps gesprekken.

Onderwijsvorm

Literatuurstudie, maken van groepspresentatie van bestudeerde literatuur, practicum groeps gesprekken over levensvragen waarbij kennis van de literatuur over groepstherapie wordt verondersteld en kan worden toegepast.

Toetsvorm

Groepspresentatie over literatuur, afrondend werkstuk in de vorm van logboek en paper.

Docent

Prof. dr. C.W. Anbeek

Verplichte literatuur

- Anbeek, Christa (2018). *Voor Josphe en zijn broer. Van overleven naar spelen en andere zaken van ultiem belang*. Utrecht: Ten Have.
- Anbeek, C., Alma, H., Goelst Meijer, S. (2018). Contrast experiences and social imaginaries as spaces for truth-seeking. In: *Social Imaginaries in a Globalizing World*. Alma, H. & Vanheeswijck, G. (eds), Walter de Gruyter GmbH, Berlin/Boston, p. 95-118
- Anbeek, C.W. (2017). World-viewing Dialogues on Precarious Life: The Urgency of a New Existential, Spiritual, and Ethical Language in the Search for Meaning in Vulnerable life. *Essays in the Philosophy of Humanism*, 25 (2), 171-185.
- Anbeek, C. & Jong, de A. (2013a). De berg van de ziel. Een persoonlijk essay. Utrecht: Ten Have (aanbevolen)
- Arendt, Hannah. (1994). *Vita Activa*. Amsterdam: Boom. p. 173-186
- Butler, J.,. (2003). *Precarious life : The powers of mourning and violence*. London; New York: Verso pp. 23-49 (
- Fineman, M.A. (2013). Equality, Autonomy, and the Vulnerable Subject in Law and Politics. In: Fineman, M.A. & Grear, A. (eds), *Vulnerability. Reflections on a New Ethical Foundation for Law and Politics*, Ashgate Publishin Company, pp. 13-27.
- Geertz, Clifford, Religion as a cultural system. In: *The interpretation of cultures: selected essays*, Geertz, Clifford, Fontana Press, 1993. pp.87-125.
https://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic152604.files/Week_4/Geertz_Religion_as_a_Cultural_System.pdf
- Mackenzie, C. (2014). The Importance of Relational Autonomy and Capabilities for a n Ethics of Vulnerability. In: *Vulnerability. New Essays in Ethics and Feminist Philosophy*. Mackenzie, C., Rogers, W., Dodds, S. (eds). Oxford University Press. pp. 33-59
- Enkele teksten die nog bekend worden gemaakt.

Niveau: master

Periode: januari-maart 2019 (zes onderwijsbijeenkomsten)

Module Bijbel en homiletiek

Doelstelling (leerdoelen)

Aan het eind van deze cursus

1. heeft de student een visie ontwikkeld op de betekenis van de bijbel als bron voor geloofsbezinning en liturgie
2. en weet hij/zij zinvolle verbanden te leggen tussen de bijbel als geloofsbron en ervaringen en context van de gemeente ('contextueel bijbellezen') en kan hij/zij deze vaardigheid benutten voor diverse gemeenteactiviteiten rond de bijbel
3. kan de student daarbij verbindingen leggen met diverse hedendaagse cultuurbronnen (literatuur, film, beeldende kunst) en actuele maatschappelijke thema's
4. heeft de student kennis verworven over homiletiek en het gebruik van de preek als communicatiemiddel
5. en is hij/zij in staat deze kennis te benutten voor het maken van een preek voor een kerkdienst (incl. die bij een uitvaart, doop, huwelijk of andere viering), en deze adequaat uit te voeren

Onderwijsvorm

Bijwonen van en reflecteren op studiedag.

Hoor-/werkcollege incl. tussentijdse leesopdrachten primaire en secundaire literatuur.

Preekoefeningen - studenten bereiden een (deel van) een overweging voor waarop feedback wordt gegeven.

Toetsvorm

Toetsing verwerking Inspiratiedag: reflectieverslag onder verwijzing naar Riches (2010) over de betekenis van de bijbel als bron voor geloofsbezinning en liturgie

Toetsing collegereeks:

Tussentijdse toetsing: diverse verwerkingsopdrachten bij de opgegeven literatuur. Deelname en voldoende uitvoering noodzakelijk voor deelname eindtoetsing.

Eindtoets: zelfstandig exploreren van een bijbels thema, incl. het leggen van contextualiserende, culturele en maatschappelijke verbanden, en het verwerken hiervan in een preek.

N.B. de toetsing van het preken als zodanig vindt plaats in het kader van de stage (in de zogeheten 'Proefviering')

Docent

Dr. A. Dicou

Literatuur

Sigrd Coenradie, Bert Dicou, Anne Claar Thomasson-Rosingh (2017), *Re-imagining the Bible for Today*, SCM

Henk van der Meulen, 2016. *Als een leerling leren preken: Preekvoorbereiding stapsgewijs..* Boekencentrum B.V.

Paul Oskamp en Rudolf Geel, *Concreet en beeldend preken*. Coutinho, 1999 (2012)

John Riches, 2010. *What Is Contextual Bible Study?: A Practical Guide with Group Studies for Advent and Lent*. London: SPCK.

Jonathan Sacks, 2016. *Not in God's Name: Confronting Religious Violence*. Hodder and Stoughton Ltd.

Naslagwerk

Marcel Barnard, Gerda van de Haar, red. (2009), *De Bijbel cultureel. De Bijbel in de kunsten van de twintigste eeuw*, Meinema, Zoetermeer

Niveau: Master

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: zie rooster 2018 (zes onderwijsbijeenkomsten) + *landelijke studiedag MAANDAG 12 november 2018 Rotterdam (Contextueel Bijbellezen)*

Module Liturgie

Doelstelling (leerdoelen)

In deze module de behandeling van de volgende vragen centraal:

- Wat is liturgie?
- wat is goede liturgie?
- hoe maak je goede liturgie?

Daarbij wordt gewerkt aan een vijftal afzonderlijke leerdoelen:

Na het volgen van dit studieonderdeel

1. heeft de student inzicht in de betekenis van liturgie als geloofscommunicatie en in kwaliteitscriteria voor goede liturgie (in diverse liturgische tradities)
2. kent de student de liturgische opbouw van gewone en bijzondere kerkdiensten en de functie van de diverse onderdelen daarbinnen
3. kan de student zulke diensten voorbereiden en uitvoeren op een manier die aansluit bij en creatief voortbouwt op de remonstrantse liturgische traditie, incl. de rituelen behorende bij avondmaal, doop, bevestiging, huwelijk, uitvaart
4. kan de student het Liedboek gebruiken en andere muzikale bronnen integreren in de dienst
5. kan de student bijdragen aan het vernieuwen van de liturgie, zowel door het creëren van nieuwe vormen als door het leveren van een gefundeerde bijdrage aan het beleidsmatige gesprek over remonstrantse liturgievernieuwing.

Inhoudsbeschrijving

In deze module wordt gereflecteerd op de betekenis van liturgie in het algemeen, op de variatie in liturgische vormen, en op de liturgische praktijk in remonstrantse gemeenten. Hierbij zullen praktijkvoorbeelden besproken worden van alle vormen van liturgie, doop, avondmaal, huwelijk, uitvaart, gedachtenis, kerst/pasen/pinksteren; liedkeus, beeldgebruik, andersoortige vieringen. Daarnaast staat het zelf ontwerpen van zowel meer traditionele als meer vernieuwende liturgie op het programma.

Onderwijsvorm en leeractiviteiten

Hoor-/werkcollege met tussentijdse liturgische opdrachten en opdrachten bestuderen literatuur incl. liturgisch materiaal. Veldwerk, observatie-opdrachten.

Toetsvorm

Tussentijdse toetsing: diverse verwerkingsopdrachten. Deelname en voldoende uitvoering noodzakelijk voor deelname eindtoetsing.

Eindtoetsing: schriftelijk werkstuk van ca. 5000 woorden (exclusief noten en literatuuropgave), waarin de student aan de hand van opdrachten liturgische vieringen samenstelt en blijk geeft van inzicht in relevante achtergrondliteratuur.

Docent

Dr. A. Dicou

Verplichte literatuur

Liturgieklapper ten dienste van remonstrantse en samenwerkingsgemeentes (uitgave 2012), landelijk bureau Remonstranten (NB deze is bedoeld als uitbreiding bij de versie 1997; deze is – uitsluitend – toegankelijk in digitale editie; beschikbaar in de Dropbox van dit college)

Gedeelten uit Marcel Barnard en Niek Schuman (red.), (2002) *Nieuwe wegen in de liturgie*, Meinema

Gedeelten uit Marcel Barnard, Johan Cilliers, Cas Wepener (2014), *Worship in the network culture. Liturgical Ritual Studies. Fields and Methods, Concepts and Metaphors*: pp. 1-35, 275-292, 323-381

Liedboek. Zingen en bidden in huis en kerk

Remonstrantse auteurs over liturgie, materiaal verzameld op

<http://www.arminiusinstituut.nl/documenten/liturgie>

Een gering gebeuren. Remonstranten en de doop

Marius van Leeuwen, “De Heer roept ons allen’ Over viering en beleving van de maaltijd” (2008), in: Bert Dicou en Johan Goud, red., *Een mens – vol van Geest. Jezus in woord en beeld*, Meinema, 139-147

Samuel Wells, ed., *Liturgy on the Edge, Pastoral and Attractional Worship*, Norwich: Canterbury Press 2018

Aanbevolen naslagliteratuur

Paul Oskamp en Niek Schuman (red.), (1998) *De weg van de liturgie. Tradities, achtergronden, praktijk*, Meinema

Marcel Barnard en Paul Post (2001), *Ritueel bestek. Antropologische kernwoorden van de liturgie*, Meinema

Dienstboek. Een proeve (1998), Boekencentrum

Niveau: Master

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: september-november 2018 (zes onderwijsbijeenkomsten)

Stage

Zie stagegids (wordt bijgewerkt augustus 2018) – komt separaat beschikbaar

Proponentsscriptie

De academische vereisten zijn gelijk aan die de VU hanteert voor de bachelor- en masterscripties.

De proponentsscriptie is in principe een gewone masterscriptie maar omdat de scriptie een centrale rol speelt in het proponentsexamen, is de onderwerpkeuze een punt van bespreking met de staf van het seminarium. Bedoeling is dat de studenten met hun onderwerpkeuze de

mogelijkheid bieden bevraagd te worden op de relatie met de remonstranten. Dat is bedoeld als een breed toe te passen extra vereiste.

Dat kan zijn dat er aandacht wordt besteed aan de persoonlijke drijfveren m.b.t. de onderwerpkeuze, een relatie met remonstrantse (kerk)geschiedenis, een relatie met een voor remonstranten aangelegen thema (tolerantie, vrijheid, geloof en cultuur) of een relatie met het in de seminariumperiode opgedane ervaringen en inzichten.

De onderwerpkeuze is daarmee hetzij inhoudelijk betrokken op het remonstrantse thema's ofwel een persoonlijk gekozen theologisch / religiewetenschappelijk onderwerp waarin bij de uitwerking aandacht wordt besteed aan de relatie die dit heeft met de eigen betrokkenheid er op cq. de relevantie die het onderwerp heeft voor het kerkverband.

Seminariumbijeenkomsten: doelstelling en berekening studiepunten

De bijeenkomsten zijn bedoeld als vormende activiteit die bijdraagt aan het zich professioneel en persoonlijk thuisvoelen van de theologiestudent binnen de Remonstrantse Broederschap als kerkgenootschap, met het oog op de eigen toekomstige beroepspraktijk.

- Bevorderen onderlinge bekendheid en vertrouwdheid
- Motivatie voor de studie hoog houden
- Bijdragen aan studievoortgang en studietempo
- Zicht op inhoud predikantschap
- Aandacht voor vormende vragen m.b.t. het ambt
- Spirituele vorming

Vorm

In enkele blokken staan seminariumbijeenkomsten gepland, met de frequentie van tweewekelijkse bijeenkomsten op vrijdagmiddag. Dit is op dagen dat er ook ochtendcolleges plaatsvinden. De bijeenkomsten maken deel uit van het studieprogramma van de tweejarige masterroute en zijn verplicht voor de hele studieduur. Aanwezigheid bij de in het rooster geplande bijeenkomsten wordt door de seminariumstaf bijgehouden. De inhoud van de bijeenkomsten wordt door de staf bepaald en geleid, maar er kunnen ook bijeenkomsten worden ingevuld door studenten of gastsprekers.

In het rooster staan de data van de bijeenkomsten in 2017-2018. Er zijn ook enkele seminariumactiviteiten die op andere dagen plaatsvinden, zoals het bijwonen van een proponentsexamen of proefviering van medestudenten.

In een jaar komt aan bod:

- Persoonlijke en gezamenlijke reflectie op geloofsthema's
- Verdieping in actuele en voor de Remonstranten relevante theologische en/of kerkelijke onderwerpen
- Liturgische oefeningen. Preekoefeningen, gebeden, uitvoeren van rituelen, etc.
- Kennismaking met structuur en activiteiten van de Remonstranten als landelijke kerk, deelname aan de Algemene Vergadering in juni met voorbereidende bespreking aan de hand van de handelingen. Organisatie lokaal.
- Remonstranten en Oecumene
- Bezoek aan remonstrantse kerkdiensten buiten de eigen gemeente, waaronder een met viering van het avondmaal, een bijzondere dienst (bijv. uitvaart) en een naar keuze; en daar volgens een op te geven format een reflectieverslag over schrijven. Zo mogelijk gezamenlijk.

- (Eerdere) beroepspraktijk van student in relatie tot remonstrants predikantschap
- Een langere gezamenlijke activiteit, bijv. iets cultureels en samen eten
- Zo mogelijk een langere excursie, een studie/vormingsweekend en/of studiereis

Het geheel van de deelname aan de seminarium activiteiten en het uitvoeren van de aangegeven taken staat voor 6 ECTS die in de loop van de studietijd worden opgebouwd. Aanwezigheid bij de seminariumbijeenkomsten wordt bijgehouden.

De studiepunten worden niet in detail geregistreerd, maar om een indruk te geven van de omvang van 6 ECTS, tonen we hier een globaal overzicht. Daaruit blijkt dat de benodigde studiepunten bij een studieduur van 2 jaar of meer met een geregelde deelname goed zijn te behalen. Bij een studieduur van 1 jaar is dat met een extra intensieve inzet ook te doen. Het seminarium zet zich in voor een voldoende gevarieerd en rijk aanbod aan mogelijkheden om aan de doelen tegemoet te komen.

Bijwonen seminarium-middagen	0,15 ECTS
- idem, met leeswerk of reflectieopdracht	0,25 ECTS
Veldonderzoek en verwerking (bijv. tempeltest)	0,25 ECTS
Bijwonen nascholingsbijeenkomst, al naar gelang	0,15/0,25 ECTS
- idem, gevolgd door verslag (1200 woorden)	0,30 ECTS
- idem, verslag en presentatie	0,40 ECTS
Bijwonen Algemene Vergadering (juni)	0,20 ECTS
- idem, met verslag	0,30 ECTS
Bijwonen Beraadslag	0,25 ECTS
- idem, met verslag	0,35 ECTS
Deelname aan (eventuele) buitenlandse studiereis	1,00 ECTS

Overige activiteiten in overleg

Voorbeeld berekening van punten

6 seminariummiddagen 2018	0,15	0,90
1 seminariummiddag tempeltest	0,25	0,25
1 nascholingsbijeenkomst najaar 2017	0,15	0,15
5 seminariumbijeenkomsten 2018	0,15	0,75
3 seminariumbijeenkomsten plus	0,40	1,20
1 nascholingsdag	0,25	0,25
1 andere nascholing	0,15	0,15
Salisbury	1,00	1,00
Totaal		4,65 ECTS

3. Planning in perioden

Het onderwijs wordt gegeven op vrijdag op de Vrije Universiteit in Amsterdam, tenzij aangegeven dat het een andere weekdag of elders is. Colleges worden gepland in de ochtend van 10.30-12.45 uur. Eventuele middagcolleges zijn van 13.30 – 15.45 uur.

Voor de seminariumbijeenkomsten reserveren we tijd van 13.30-16.00 uur.

4. Proponentsexamen

De seminariumopleiding wordt afgerond met het proponentsexamen. Dat vindt plaats in 'de uitgebreide Curatorenvergadering', waarin, ingevolge de Kerkorde, stemgerechtigd zijn: (a) de leden van het College van Curatoren en (b) de afgevaardigden van de gemeenten. Verder maken van die vergadering deel uit, met een raadgevende stem, de aanwezige predikanten (dienstdoend en emeriti), oud-curatoren en leden van de Commissie tot de Zaken (het dagelijks bestuur van de Broederschap).

In het proponentsexamen zijn verschillende zaken gecombineerd – het heeft een academisch en een kerkelijk aspect. Enerzijds vormt het de afronding van de studie aan het Seminarium, de finale test of alle vakken die daartoe behoren naar behoren zijn bestudeerd. Anderzijds vormt het de toegang tot 'het ambt van proponent of predikant' binnen de Broederschap.

Het is de laatste toets die hoogleraar en curatoren afnemen (een 'eindgesprek'). Naar de Broederschap toe functioneert het als een presentatie en een toelatingsgesprek. Daarbij spelen, naast een indruk van het wetenschappelijk en theologisch gehalte, vooral ook aspecten als 'communicatief vermogen', 'een adequate attitude om in het predikantswerk te functioneren'.

Het examen duurt een uur. Om te beginnen wordt de kandidaat gevraagd zichzelf kort voor te stellen. Vervolgens komt, gedurende ongeveer de helft van de resterende tijd, de afstudeerscriptie aan de orde (zie ook aldaar). Deze betreft een van de terreinen van de seminariumstudie: systematische of bijbelse theologie, praktische theologie, of de geschiedenis en grondslagen van de Broederschap. Daarnaast worden de student tevoren twee vragen of stellingen voorgelegd op de studieterreinen die buiten de scriptie vallen. Die worden achtereenvolgens aan de orde gesteld: de kandidaat wordt uitgenodigd ongeveer zeven minuten op elke vraag/ stelling in te gaan; dat leidt tot een gedachtenwisseling.

Wat de scriptie betreft: de kandidaat heeft daarvan een korte samenvatting gemaakt, die tevoren is rondgestuurd bij de convocatie van het examen. In het gesprek over de scriptie kunnen, naast de leden van het curatorium, ook andere leden van de uitgebreide curatorenvergadering worden betrokken. Het gesprek met de kandidaat over de beide vragen of stellingen wordt in de regel uitsluitend door hoogleraar en curatoren gevoerd.

Bij het examen kunnen enige buitenstaanders (familie, kennissen, medestudenten) worden toegelaten, maar in principe heeft het examen een besloten karakter. Uiteraard zijn diegenen die geen deel uitmaken van de officiële 'uitgebreide curatorenvergadering' niet aanwezig bij de nabespreking, waarin de officiële vergadering zich een oordeel vormt over het afgelegde examen.

Is het examen met goed gevolg afgelegd, dan volgt de bekendmaking van de uitslag en een korte plechtigheid, waarin de kandidaat bevestigd wordt in het ambt van proponent van de Remonstrantse Broederschap. Die bekendmaking en die plechtigheid zijn openbare aangelegenheden: een wijdere kring van familieleden, bekenden, belangstellenden is welkom.

Bijlagen

- a. *Opleidingsovereenkomst Remonstrants Seminarium tweejarige Masterroute*
- b. *Stagegids (wordt nog bijgewerkt, separaat bijgevoegd)*

Voor vragen en contact: Elza Kuyk, e.kuijk@vu.nl
wetenschappelijk coördinator, aanwezig donderdag en vrijdag

Opleidingsovereenkomst Remonstrants Seminarium tweejarige Masterroute
periode september 2018 - augustus 2019

naam
staf seminarium
datum

De inschrijving als student aan het seminarium gaat in op 1 september 2018. Toelating is toegekend door het College van Curatoren op 7 juni 2018 in Utrecht.

Voor het onderdeel VU-eeenjarige master Spiritual Care is vastgesteld dat deze opleiding:

- 0 momenteel wordt gevolgd / voortgezet
- 0 wordt gevolgd in studiejaar 2018-2019
- 0 wordt gevolgd in studiejaar 2019-2020
- 0 dat vrijstelling wordt verleend op basis van *(behaalde overeenkomstige masteropleiding vermelden en kopie van diploma toevoegen)*
.....
- 0 dat een enkel opleidingsdeel vereist is

Voor het curriculumdeel dat we “seminariumjaar” noemen, geldt:

- 0 deelname aan de seminariumbijeenkomsten en de daaraan verbonden studieopdrachten
- 0 deelname aan het gehele studieprogramma
- 0 vrijstelling voor
- 0 voor dit studiejaar een selectie uit het studieprogramma, te weten:
.....
.....
.....
.....

Specifieke afspraken en/of te vermelden persoonlijke omstandigheden:

.....
.....

Handtekening

.....

Handtekening namens de staf van het seminarium

.....